

LXIII.

Старопечатная брошюра, заключающая въ себѣ двѣ грамоты константинопольскаго патріарха Паренія къ кiev. митрополиту П. Могилѣ и всѣмъ православнымъ южно-руссамъ съ изложеніемъ мнѣнія и синодальнаго опредѣленія объ Исповѣданіи вѣры, вышедшемъ въ свѣтъ подъ именемъ бывшаго константинопольскаго патріарха Кирилла Лукариса.

изд. 1643 г., янв. 16.

(загл. лист.) Listy Świętego Oycy Partheniusza, z miłosierdzia Bożego Archiepiskopa Konstantinopolskiego nowego Rzymu y oecumenici Patriarchae, pisane do Jaśnie Przewielebnego w Bogu Jego M-ci Oycy Piotra Mohiły, Archiepiskopa Metropolity Kijowskiego, Halickiego y wszystkich Rusi, Archimandryty Pieczar., Przewielebniejszych Jeh M-ciow Oycow Episkopow prawosławnych y wszystkiego duchowienstwa prawosławnego, tudzież y do Jeh M-ci Panow stanu świeckiego, w których znosi się potwarz włożona przed kilka lat na Cerkiew Wschodnią przez wydrukowanie książki Kałwinskiej nauki, pod imieniem s. pamięci nieboszczyka Oycy Cyrilla Patriarchy Konstantinopolskiego, a na przestrożę wszystkim prawosławnym posłuszeństwa s. Oycy Patriarchy Konstantinopolskiego synom, na polski język przełożone y wydane. Z drukarnie Pieczarskiego Monastera Kiiowskiego, anno Domini 1643, mensi Januario, die 16.

(об. загл. л.) *Vidi calumnias, quae sub sole geruntur, et lachrymas innocentium, et neminem consolatorem. Ecclesiastes, 45¹⁾.*

НА ПОТВАРЦЕ.

Зачимашь Церковь Святу, але она
 Ясна iest в себе, lub y заклонiona.
 Тым się од солнца, promień nieodsadzi,
 Же się з ним ciemna, zawsze chmura wadzi.
 Тыло się сłońце, oczom chmurne zdaie,
 Chmura до него, żadна не przystaie.

¹⁾ Точная цитата: глава IV; ст. 1.

Bieg przyrodzenia, do tego się skłonił,
Aby cień ślepy, tuż za światłem gonił,
Swe Cerkiew święta rozświeca promienie,
W tropy za światłem, ty swe pędzisz cienie.
Za światłem biegać, twa rzecz cieniu wszędzie,
Światłość przodkować, Cerkwi świętey będzie.

*Ecce parturiit iniustitiam, concepit dolorem, et peperit iniquitatem:
lacum aperuit, et effodit eum: et incidit in foveam quam fecit. Psalm. 7.*

(1 л.) PRZEDMOWA DO CZYTELNIKA.

Nad fałsz na świecie ni masz gołysza więtszego, słuchacz u łaskawy, ten zawsze szuka szaty y ozdoby od ludzi rozmaitych stanów; a lubo częstokroć kosztownie przybrany, ludziom na publicznych prezentuie się actach: nie długo iednak w tey tak zacney koczuie ozdobie, bo prawda szlachu dopadszy mężnie goni y ściga onego po wichrowatych maeandrach, gdzie zostawszy przy szacie swoiey fałsz goły do bezsukiennych odsyła kraiom: y tak goły do gołych fałsz ze wstydem wraca się oprawcow. Lat temu kilka minęło, iako paszkwil polskim ięzykiem, iakoby wyznania Cerkwie ś. Wschodney pod imieniem ś. pamięci nieboszczyka Cyrilla Patriarchy Konstantinopolskiego iest z druku wydany, który chcąc nabyć powagi sobie w ludzi rozmaitego wyznania, niewstydliwie y krom boiaźni Boskiey, targnął się na zbawienną szatę iak imienia ś. pamięci nieboszczyka Cyrilla Patriarchy Konstantinopolskiego, tak wyznania alboli wiary wszystkiey Wschodney ś. Cerkwie: ale w tey kosztowney szacie tak przystało fałszu, iak zmokłemu wilku w oponczy. Każdy bowie widział, że ta szata nie na fałz kraiana: y sam ś. pamięci nieboszczyk Cyrillus Patriarcha Konstantinopolski, dowiedziawszy się o tem, zaraz publice w cerkwi ś. Apostolskiey Konstantinopolskiey protestował się o ten podmiot, a imie swoje y wszystkiey Cerkwi ś. z tego fałszerza zdarł. Toż uczynił y terazniejszy ś. Ociec (об. І л.) Patriarcha Konstantinopolski Parthenius, który zebrawszy Synod swoy zwyczajny, te Capita, iako haere-

tika a nie Orthodoxa, wszystkiewy Cerkwi ogłosił, fałszerza cum suis complicitibus oddawszy wiecznemu przekłestwu, iako dostatecznie o tym z listow świętobliwości onego, czytelniku łaskawy, wyrozumiesz. Proszę przy tym, abyś o Cerkwi ś. Wschodniej, matce naszej, iako Prawosławnej, dobrego był rozumienia, gdyż ona od nauki Chrystusa Pana, Apostolskiewy, Oycow śś., canonow Synodow siedmi powszechnych, ne latum unquam odstaąpiła, ani kiedy odstaąpić myśli: ale zawsze strzeże pilnie tego, aby Oycow śś., dogmata nienaruszone przy starodawnym cerkiewnym zwyczaju zostawali, y nie umie ut luna mutari, lecz iako słońce intra constitutos limites ustawicznie chrześcijańskiemu prawosławnemu światu świeci, a te potwarzy fałszyrskie przed światłością óney iak ciemne nocy ustępować muszą, bo iest fundata supra firmam Petram nauki Zbawicielowey: Petra ante erat Christus. 1 Cor., cap. 1. (sic) Niechay kraczą, niechay graczą iako chcą potwarzey, całości iednak to Cerkwi s. Wschodniej namniej nie będzie szkodziło: nec praevalerunt portae inferni przeciwko oney, bo ma oblubieńca swego prawdziwego Chrystusa Pana, który praesentiam suam nie oddała od oblubienicy swoiey: Ecce ego sum vobiscum usque ad consummationem mundi (Matt: 28). Bądź zdrow y łaskaw czytelniku zacny.

Justus, ut palma florebit: sicut Cedrus Libani multiplicabitur.— (Psalm, 91).

(2 лис.) Parthenius, z miłosierdzia Bożego Archiepiskop Konstantynopolski, nowego Rzymu y oecumenicus Patriarcha.

Preoswieconemu y wysoce uczonemu Metropolicie Kiiowskiemu, Halickiemu y wszystkiewy Rusi, Exarsze naszemu, Archimandrycie monastera Pieczarskiego, w Świętym Duchu miłemu bratu naszemu y sossłużyтелю Kir Piotru Mohile, Przewielebniejszym Episkopom, prawosławnym Rossyskim, czci godnym clericom Metropoliey Kiiowskiewy, Przewielebnym Archimandritom, Wielebnym Jhumenom monasterow Rossyskich, nabożnym y bogoboynym Kapłanom, Jaśnie Oświeconym Wielmożnym Xiążętom, Woiewodom, Panom, urodzoney szlachcie, na-

bożnym Bractwom y wszystkim prawowiernym chrześcianom narodu Rossyjskiego, w Duchu Ś. synom nymilszym pokorności naszej: łaska, pokoy, miłość od Boga Pana naszego Jezusa Chrystusa, modlitwa y błogosławieństwo pokorności naszej niechay będzie.

(06. 2 л.) Błogosławiony Apostoł Paweł, czyniąc staranie o wszystkich cerkwiach, zatrudnienie tych, którzy się gorszą, swoim rozumiał bydź utrapieniem; dla tego mówi: „Kto się zgarsza, a mnie to nie pali?“ (2 Cor: 11.) Pokorność nasza lubo nie równa się do wielkości umysłu Apostoła Pawła, słysząc iednak od Jaśnie Wielmożnego y pobożnego chrześciańskiego Pana Gospodara Jego Mości Mołdowłachiyskiego, Pana JO. Bazilego wojewody, w Duchu Świętym naszej pokorności nymilszego syna, że w cerkwi Rossyiskiey o artykułach wiary prawosławney powstawaia nieiakiego (sic) rostyrki: wielce sercem boleć musimy. Nie masz bowiem nic cięższego Pasterzowi dobremu, iako słyszeć o frasowitym zamieszaniu owiec swoich; za czym życzyli bychmy sobie sami przez się was synow w Duchu Ś. nymilszych nawiedziwszy. te zamieszania y rostyrki powagą Apostolskiey zwierchności, nam od Boga daney, między wami uśmierzyć, ale mieysca odległość, słabość schorzałych lat naszych y wielkie insze zabawy cerkwie tuteyszeystolicie Apostolskiey, zamysłom naszym zakroczyli: iednak tym pisaniem z uroszczonego potwarzu od haeretykow na stolice Apostolską Konstantinopolską, iakoby ona ich haeresie miała za prawosławną naukę przymować, y one uczyć, frasunek z smutnych serc waszych oycostwo oddalając, iawnie y iaśnie opowiadamy: Wyznanie wiary iakoby Wschodniey Cerkwie, matki naszej, pod imieniem Ś. pamięci nieboszczyka antecessora naszego starego Cyrilla Patriarchy Konstantinopolskiego wydane, iako haeretictwa Kalwińskiego iadem napuszczone, Cerkiew Apostolska Konstantinopolska nigdy nie przymowała, y teraz nie przymie, będąc ufundowana na nauce Zbawicielowey, Apostołów ś.ś., którzy, z początku potrząc na Chrystusa Pana, onemu służyli, y nauczycielow Cerkiewnych Oyców ś.ś., którzy przy pobożnym pożyciu swoim (3 л.) wiarę świętą powszechną, soborami świętymi powszechnymi utwierdziwszy, nam podali, zabraniając owszeki przydawać, albo uymować co od podaney nauki. Niechay tedy ięzyk kłamliwy, ostrość iadowita w haeretickich ustach zatamie; ponieważ Cerkiew Wschodnia, matka nasza, nowinami zabawiać się nie zwykła, y choć by anioł, z nieba przyszedłszy, ynacze opowiadał, a niżeli przez siedm powszechne synody

iest podano y stwierdzono, wierzyć nie będzie. — Artikuły zaś, pod imieniem ś. pamięci antecessora naszego Patriarchi Konstantinopolskiego wydane, wielkie nam rodzą podziwienie, ktorego by czasu, y na jakim mieyscu, y przez iaką osobę te artykuły haeretickie były podane Cerkwie naszej, iakoby zgadzające się z nauką oney. Ponieważ my z nieboszczykiem ś. pamięci Cirillem Patriarchą, antecessorem naszym, nie rozerwane mieliśmy mieszkanie, z którym częstokroć Liturgią ś. odprawując, nigdyś my takie Kalwińskiey nauki, ani publice ani priwatim z ust nieboszczykowskich nie słyszeli, y owszem mowy nieboszczykowskie publiczne y prywatne zawsze były przeciwne tym, z mozgu piekielnego wynikłym artykułom. Toż poswiadczało gorące nabożeństwo nieboszczykowskie, ktore według starodawnego zwyczaju Cerkwie ś. Apostolskiej pospołu z nami ochotnie nieboszczyk odprawował. Obrazy czci godne z należytym uszanowaniem całował, modły, według obrzędów dawnych Wschodniej Cerkwie, nietęskliwie odprawował. Naświętszego sakramentu Ciała y Krwie Pańskiej z gorącym przygotowaniem, nabożeństwem y prawdziwą wiarą zażywał. Ordines albo Chirotonie, wedle zwyczaju ś. Wschodniej Cerkwie, odprawował, y we wszystkim zgoła z nauką y obrzędami świętey Wschodniej Cerkwie zgadzał się, słowem y uczynkiem postrzegając gorliwie, iako dobry pasterz, aby kąkole haeretyckiego bluźnierstwa w czystey pszenice Chrystusowej y Apostolskiej nauki w Cerkwi ś. Wschodniej nie (06 3 л.) rzkać nie krzewiły się, ale ani pokazywały. Za takowym tedy pożyciem y rządzeniem się na swym urzędzie, nam y wszystkiemu chrześcijaństwu w Konstantinopolu dobrze świadomym, ś. pamięci nieboszczyka Cyrilla Patriarchi Konstantinopolskiego, antecessora naszego, kto się nie zadziwuje, patrząc na te Kalwińskie artykuły, imieniem prawosławnego ś. Patriarchi y wszystkier Wschodniej Cerkwie niewstydliwie przyodziane? Lecz nie skryje się wilcza natura pod owczą skórą, znać kruka i w gołębiey postawie, y ta iadem piekielnym haeretyckich artykułów nauka napełniona nie dostąpi godności y zalecenia pod kosztowną a zbawienną szatą imienia ś. Patriarchi y wszystkier Cerkwie ś. Wschodniej. Jako bowiem za żywota swego nieboszczyk godney pamięci antecessor nasz Cyrillus publice przed wszystkim klerem cerkwie ś. Apostolskiej Konstantinopolskiej nie znał się do tey duszegubney haeretickich artykułów poczwary, y szaty imienia swego y wszystkier Cerkwie Wschodniej, iak z przeklętego natręta, z niey zdarł:

Tak y my następca nieboszczykowski iednakowe zdanie o tych artykułach ze wszystkim klerem naszym cerkwie ś. Apostolskiej Konstantinopolskiej czynimy, oświadczając to, że iak iest daleki wschod słoneczny od zachodu swego, tak są rozne i dalekie te artykuły od nauki Cerkwie ś. Wschodniej. A kto calumnuiąc Cerkiew Wschodnią te artykuły wynalazł, y one napisał, udaiać za naukę prawosławney Cerkwie ś. naszej, ten na wieki kłamca z oycem swym diabłem zostawać musi, ktorego powagą świętey Apostolskiej stolice naszej, iako Ariusza, Sabelliusza, Nestoriusza, Dioskora, Manicheusza y inszych wszystkich heretikow, anathemie Oycow ś.ś. y naszej poddajem. Niechay będzie przeklęty y w tym y w przyszłym wieku, poki się nie upamięta. Tak tedy oznaymiwszy o tych artykułach, dla których częstokroć łaski wasze urągania cierpiełście, rozumiemy że w tey iamie, którą (4 л.) kopał Cerkwie ś. Wschodniej, sam ten calumniator y kłamca zostanie, odkrywszy brzydką poczwarę piekielney nauki swojej: a prawosławney nauce Cerkwie ś. Wschodniej, y pobożności łask waszych, nic ten fałszyrski podmiot szkodzić nie może. Jako bowiem fałszowane złoto poty ceny swoje w oczach ludzkich ma, poki Lidius lapis onego nie dotknie się, tak y te heretickie artykuły poty łaskom waszym ciężkości, urągania y przymówek cene w sercach żałośnie imprimowali, poki nieotarli się o opoczystą Chrystusową naukę, w stolicy ś. Apostolskiej naszej Konstantinopolskiej wiecznie residuiąca. Doświadczyła tego na sobie sekta Luterńska, okazując niegdyś swoje bliskość y przychylność w wyznaniu ku ś. Cerkwie Wschodniej, lecz od ś. pamięci Jeremiasza Patriarchi Konstantinopolskiego kamieniem Chrystusowej y Apostolskiej nauki sprobowana, cenę swą straci, wszystkiemu światu iako haereticka przez druk iest ogłoszona. A że Przewielebność wasza potrzebuiesz tego po nas, abyś my przez wysłanych od nas Exarchow godnych iakich, żywym głosem o tych artykułach zdanie nasze oświadczyli y wszystkich prawosławnych synow w Duchu S. nam najmiłszych cerkwie Rossyskiej pocieszyli. Tedy za pomocą Bożą, iako nayprędzey o to postaramy się, chcąc dosyć uczynić pobożnym desideriam waszym, byle tylko Bog wszechmogący ufolgował nam z miłosierdzia swego świętego w biadach naszych, ktore za grzechy nasze dotąd cierpiemy. Przy tym łaska Boża y miłość przy błogosławienstwie naszym od ś. Apostolskiej Stolice Konstantinopolskiej niechay będzie

ze wszystkimi wami. Amen. Z Konstantinopola Anno D-ni 1642, mense Maio, indicta 10.

Parthenius z miłosierdzia Bożego Archiepiskop Konstantinopolski nowego Rzymu, Aecumenicus Patriarcha.

(06. 4 n.) PARTHENIUS

z miłosierdzia Bożego Archiepiskop Konstantinopolski Nowego Rzymu, oecumenicus Patriarcha.

Gdy pokorność nasza zwyczajny synod pospołu z Przewielebniejszymi oycami Archiepiskopami, bracią w Chrystusie y w Duchu Ś. najmilszemi, y sossłużytelami naszymi, y z Wielebnym Klerem Wielkiej Cerkwie naszej Konstantinopolskiej odprawowalichmy, przyniesiono nam niektóre rozdziały, pod imieniem świętej pamięci nieboszczyka Patriarchy Konstantinopolskiego Cyrilla, antecessora naszego, wydrukowane z tytułem wyznania Cerkwie ś. Wschodniej: które przeczytawszy, a dobrze a porządnie synod święty rostrząsnąwszy y uważwszy, poznał y osądził, że to iest podmiot y potwarz haereticki, tak na nieboszczyka świętej pamięci Cyrilla, antecessora naszego, iako y na wszystką ś. Wschodnią Cerkiew; wszystkie bowiem te artykuły, szczególną Kalwińską naukę w sobie zamykając (wyjąwszy siódmy), daleko od nauki Chrystusowej y Apostolskiej świętej Wschodniej (5 n.) Cerkwie są różne, y najmniej się nie zgadzające. Jakoż w pierwszym artykule tego wyznania znajduje się, iż przedwieczne pochodzenie Ducha Ś. od Oycy y od Syna iest przeciwko intenty ś. Wschodniej Cerkwie Bożej. W drugim, iż same tylko Piśmo Święte Starego y Nowego Testamentu iest przez Ducha Św. podane y napisane, a piśma Oycow ś.ś., Synody powszechne y prowincjalne nie mają tey powagi z swoimi wykładami y canonami: także y tradicie, które Cerkiew Boża od samych Apostołów ś.ś. przez nierozzerwaną successią ma y trzyma, nie mają być przymowane, bez których przepowiadanie y nauka nasza, krom słow samych, żadneyby inszey powagi nie mieli według ś. Ba-

zilego. *W trzecim*, iż Bog iest niesprawiedliwy i tyrańsko władający (mowi bowiem, że samą Boską wolą niektórzy Chryścijanie bywaią praedestinowani do wieczney chwały krom żadnego respektu na ich uczynki; a niektórzy bywaią przeznaczeni na wieczne potępienie) nad co nie może nic bydź niezbożniejszego. *W czwartym*, chociaż Bog Wszechmogący nie kładnie się bydź authorem złości y grzechu, iednak praesupponuie się s pierwszego: ieśli bowiem z samey Boskiej woli przeznaczeni na wieczne męki zgrzeszyli, y w takowym stanie zostali, tedy Bog Wszechmogący będzie przyczyną złego.— *W piątym* artykule, źle providencya Boska wykłada się, też bowiem primo et per se przypisuią się wszystkie te rzeczy, ktore dzieią się od diabłów y od złych ludzi: iako o tym iawnie świadczą dowody przytoczone, co iest wielka na Panu Bogu blasphemia. *W szóstym*, podaie się nauka przewrotna, że każdy człowiek podlega grzechowi nie tylko pierworodnemu, iako Cerkiew Wschodnia trzyma, ale też y uczynkowemu śmiertelnemu, co on nazywa owocami grzechu pierworodnego, od ktorego nie uwalnia Chrystusa Pana, Nayswiętszey Panny Mariey, Jana Baptiste, Prorokow, Patriarchow y wszystkich świętych. (ob. 5 л.) *W osmym*, iż intercessia za nami przez modły świętych y aniołów Bożych nie iest potrzebną; modlitwy także kapłanow y zakonnikow pobożnych, ktore za nas Panu Bogu oddaią, nic nie ważą: a my wierzymy za te Cerkwie Pańskie wielce są pomocne, y one zaszczycaią. *W dziewiątym*, że sama wiara bez dobrych uczynkow może zbawienie podać człowiekowi; a ta nie nasze iest dzieło, ale samego Chrystusa, ktory de foris usprawiedliwia człowieka przez passią y śmierć swoją: sam zaś człowiek nie zgola sobie nie zarabia na usprawiedliwienie. *W dziesiątym*, wiadomą na ziemi Cerkiew Pańską, z niewidomą na niebie confunduie się y preaeminentyą Archiepiscopalis znosi się, przez co wszystkiey Cerkwie Bożej całość i powaga łamie się. *W iedenastym*, iż sami tylko do żywota wiecznego wybrani są członkami Cerkwie, a nie ogółem wszyscy, ktorzy z wiarą iey misteria trzymają,—za czym Paweł święty przesladuiąc Cerkiew Chrystusową w żydowstwie, dla swego wybrania y praedestinowania, między członkami Cerkwie Chrystusowej będzie policzony, Judasz zaś Iskariotes, gdy cuda pospołu z inszymi Apostołami, od Chrystusa Pana posłanymi, czynił, od społeczności Cerkwie na ten czas będzie oddalony,—co iest wielkim absurdum. *W dwunastym*, dla wyrzucenia z Cerkwie Bożej nauki Oycow

świętych, nauka sie podaie, że Cerkiew Pańska od samego Ducha Ś. bywa uczona; co chociay iest prawda, złą iednak ma intentią: ponieważ Cerkiew Boża nauczana bywa od Ducha Ś. nie immediate, ale mediate, przez dyrekcyą ięzykow y rąk Oycow świętych, aby tak uczyli y pisali; co iest iawnno z Prorokow y Apostołów ś.ś., ktorzy, będąc ludźmi, Słowo Boże przepowiadali y opisali, chociay mowimy, że słowa ich y piśma nie człowieczym dowcipem, ale przez Ducha Ś. są napisane. Cerkiew tedy Chrystusowa, będąc nie uczona nauką Oycow ś.ś. Divinitus podana, nienazywa się byż uczona od ludzi, ale od Ducha Ś. (6 л.) Oycowie bowiem święci, Duchem Bożym pobudzeni, oną nauczaią, iawnno iest z zgody którą wszyscy Oycowie ś.ś. w nauce między sobą maią. Gdy zasię mowią, że Cerkiew może błdzić, iest wielka błaſphemia, ponieważ ona ma głowę swą Chrystusa Pana, direktora albo nauczyciela Ducha Ś., o ktorey rzeczo: *tota pulchra est et maculam non habet.* — W trzynastym, iż nie potrzebne są do zbawienia dobre uczynki nasze, przez co nie tylko znoszą się wszystkie cnoty y żywot przykładny, ale też y nauka Piśma Świętego odrzuca się, która upomina wszystkich ludzi do dobrych uczynkow, dla osiążenia zbawienia wiecznego. W czternastym, liberum arbitrium z natury ludzkiej znosi się. W piętnastym pięć sakramentow nie przyznawaią, to iest kapłanstwa, ś. chryσμα, pokuty, małżeństwa y oleiu świętego, ktore wszystkie sakramenta, maiące fundament swoy w Piśmie Świętym, przez traditie dawne, ieszcze od czasow Apostolskich, Cerkiew Pańska przyięła, wierząc, że one wiernym przynoszą łaskę Bożą; insze zaś dwa sakramenta, lubo w następujących dwóch rozdziałach są położone, iednak nie dobrze moc onych iest wyrażona: przez chrzest bowiem, powiadaia, tak byż usprawiedliwionego okrzczonego, że żadną miarą nie może on byż potępionym, w czym iest fałsz. Ci bowiem, ktorzy okrzczeni nie żyją dobrze, według przykazań Boskich y wiary prawosławney aż do końca żywota swego nie dochowywaią, żadney pomocy od krztu świętego mieć nie będą, ale wiecznie będą potempieni. Nadto Należyty sakrament wielkie ponosi bluźnierstwo, gdy w nim istotnie Ciała y Krwie Pańskiej nie przyznawaią, ale tylko samą figurę byż powiadaia: iakoby y teraz chrześcianie figury Starego Zakonu mieli obserwować, a Chrystus Pan nie mowił, błogosławiąc y ukazując chleb y wino, to iest figura Ciała y Krwie moiej, ale „to iest Ciało Moie, y to iest Krew Moia, y to czyńcie na pamiątkę Moią“. W ośmnastym

(**06. 6 л.**) y ostatnim, usiłując znieść ogień czyscowy, odrzucaią pamięci, modlitwy y liturgie święte za umarłych w wierze prawosławney y w pokucie, które duszom w wierze zmarłych ludzi prawosławnych wielki przynoszą ratunek, uciechę y ochłodę w zatrzymaniu od Boga Wszechmogącego. Nadto praesentowano nam niektóre pytania przydane od tychże mianowanych artykułów, pod imieniem ś. pamięci Patriarchi Konstantinopolskiego, nieboszczyka Cyrylla, które przeczytawszy y wyrozumiawszy, synod nasz ś. osądził one bydź iedneyże cechi y iednakowego haeretictwa z artykułami przerzeczonemi; nie tylko bowiem w nich, iako y w artykułach, odrzuca się expositio Piśma Bożego y nauka Oycow ś.ś., ale też y niektóre księgi Piśma Bożego, iako apocripha nie przymiują się, które święte powszechne synody za kanoniczne przyjęli. W ostatku, obrazow tak świętych Bożych, iako Zbawicielowego y Naświętszey Panny nie wenerują uszanowaniem, które referuje się tym, czyie są obrazy: o czym wyraźnie synod święty powszechny siodmy świadczy.—Te tedy przerzeczone Capita, pod imieniem nieboszczyka ś. pamięci Cyrilla Patriarchi Konstantinopolskiego wydane, y pytania do nich przydane, święty nasz synod za prawowierną naukę Wschodney Cerkwie nie przymiue, ale iako pełne haeretickiego iadu od społeczności Cerkwie Wschodney one odrzuca, potępia y wiecznymi czasy przeklina, oświadczaiąc, że to iest Kalwinska iawna potwarz na Cerkiew ś. Wschodnią. Authora zaś tych Artykułów y quaesitow iako iadowitego haeretyka ogłasza wszystkiemu swiatu, y anathemie oddaie, poty, aż poki nie nawroci się, ponieważ tak wielki fałsz ważył się Cerkwi Wschodney swoy własny imponować. To też do wiadomości donosimy, iż ci wszyscy, którzy te Capita będą czytać, mając ich naukę za prawdziwą y prawosławną, mową, piśmem y iakimże kolwiek inszym sposobem onych bronić będą, teyże haeresiey ucześnicy będą (**7 л.**) od nas poczytani, których od społeczności Cerkwie naszej ś. Wschodney oddalamy y exkommunikuiemy, niechay będą iako poganie y iawnogrzesznicy, żadney społeczności nie mając z wiernymi, iakieyże kolwiek oni są conditiei, anathema niechay onym będzie wieczne. Niechay nie oglądaią Troyce Przenajświętszey Oyca, Syna y Ducha Ś.; niechay nie będą grzechy ich odpuszczone po śmierci, ani ciała resolutiei swoiey niechay nie wezmą; niechay wiecznie będą potępieni. Nigdy bowiem Cerkiew nasza święta Wschodnia takowych dogmat nie uczyła, przymowała, ani onych za łaską Ducha Święte-

go, który oną rządzi y sprawuie, na wieki przymować będzie.—A dla większey wiary takowey Actiey publiczney synodalney te Diploma wpisane iest, w synodalne xięgi Cerkwie naszej Wielkiej Konstantinopolskiej, podpisane własnemi rękoma Przewielebnych w Bogu Oycow Archiepiskopow braci w Chrystusie y sossłużyteley naszych, y wielebneho wszystkiego Cleru Cerkwie Wielkiej Świętey Konstantinopolskiej. Roku Pańskiego 1642. Mense Maio, indicta 10.

Parthenius z myłosierdzia Bożego Archiepiskop nowego Rzymu y Aecumenicus Patriarcha.

ARCHIEPISKOP:

Joanicus Heracliensis.

Gregorius Larisensis.

Daniel Serensis.

Gabriel Philipopolensis.

Ieremias Chiensis.

Gregorius Corythtiensis.

Antimius Ciscensis.

Pachomius Chalcedonensis.

Porphirius Nicaenus.

Gerasimus Philiporum.

Chrisantus Prusiensis.

Ignatius Limnensis.

(об. 7 л.) CLERICI:

Philateus Magnus Archimandrita Magnae Ecclesiae.

Nicephorus Magnus Protosyngelus Magnae Ecclesiae.

Philippus Pronotarius Magnae Ecclesiae.

Parascevas Sacerdos Nomophilax Magnae Ecclesiae.

Lascaris Magnus Logotheta Magnae Ecclesiae.

Christodulus Sacerdos Magnus Aeconnus Magnae Ecclesiae.

Constantinus Protoapostolarius Magnae Ecclesiae.

Nicolaus Logotheta Magnae Ecclesiae.

Constantinus Hypomnematographus Magnae Ecclesiae.

Chrisosculus Logotheta generalis Magnae Ecclesiae.

Theologus Sacerdos Magnus Sacellarius Magnae Ecclesiae.

Eustachius Sacerdos Magnus Chartophilax Magnae Ecclesiae.

Glorgius Sacellius Magnae Ecclesiae.

Philippus Magnus Primicirius Magnae Ecclesiae.

Thomas Protectius Magnae Ecclesiae.

Michael Diceophilax Magnae Ecclesiae.

Demetrius Notarius Magnae Ecclesiae.

Spes nostra unica Christus Jesus, cui sit honor et gloria cum Patre et Spiritu Sancto in saecula saeculorum. Amen.

Примѣч. Напечатанная нами брошюра составляет величайшую библиографическую рѣдкость: единственный экземпляръ ея (unic) хранится во Львовѣ, въ библиотекѣ Оссолинскихъ (подъ № 41. 353) ¹⁾. Брошюра in 4; помѣта внизу: (заглавный л. безъ помѣты) А 2, А 3, (четвертый тоже безъ помѣты), В, В 2, В 3, (последній л. безъ помѣты). Объ означенномъ изданіи извѣстно было изъ *Лѣтоб'а*, приписываемаго П. Могила, гдѣ на стр. 381 читаемъ: „A że y teraz toż Cerkiew święta Wschodnia czyni (т. е. проклинаеть еретиковъ), wyświadcza niedawno wydana klatwa ²⁾ od cerkwie Constantinopolskiej, za staraniem cerkwi naszej Ruskiej, na wszystkie kalwinskie, haeretyckie artykuły wiary, wydane fałszywie pod imieniem świętej Pamięci oycy Cyrilla Patriarchi Konstantinopolskiego, na oszukanie wiernych Bożych, Synow cerkwi Wschodniej, do ktorey klatwy wszyscy pasterze naszy prawosławni podpisali się. Ta synodalna klatwa naypierwiey do pasterza naszego Jego M-ci oycy metropolity iest przyniesiona, a potym w Mołdawskiej ziemi w Jasiech z drukarni Hospodarskiej po graecku wydana, *potym zaś za rozkazaniem Jego M-ci oycy metropolity naszego na polski język przełożona, y z druku wydana.* Trzeci raz zaś w Paryżu w drukarni Krolewskiej po graecku y po łacinie iest wydana.“

Преосв. Макарій съ своей *Исторіи Рус. Церкви* говоритъ (т. XI, стр. 576, 577, 593, 594), что противъ Исповѣданія вѣры, приписываемаго Кириллу

¹⁾ Переплетена вмѣстѣ съ *Посланиями Константинопольскаго патріарха Іереміа*, изд. около 1584 г., безъ сомнѣнія, въ Острогѣ (см. *Описаніе славяно-рус. книгъ Карамзина*. 1883 г. № 109).

²⁾ На поляхъ: Anno 1642. Mens. Maio, indictione 10.

Лукарису, было созываемо два собора, причемъ первый состоялся въ маѣ 1640 г. Въ подтвержденіе послѣдняго мнѣнія дѣлается ссылка на списокъ соборной грамоты, въ славянскомъ переводѣ, „съ точнымъ обозначеніемъ, что она составлена *въ мѣсто отъ Р. Х. 1640, мѣсяца мая, индикти 1.*“ (списокъ грамоты находится въ рукописномъ переплетенномъ сборникѣ Москов. Синодал. библиотеки, значущемся подъ буквою А. № 1, л. л. 2—5). Но слѣдуетъ замѣтить, что въ маѣ 1640 года былъ индиктъ 8-й, а въ цитуемой грамотѣ онъ обозначенъ 10-мъ (Преосв. Макарій славянскую букву *ї* принялъ за 1), соответствующимъ (до сентября) 1642 году,—и мы думаемъ, что въ означенномъ списокѣ грамоты ошибка вкралась *въ дату именного года, а не индикта*. За это говорятъ всѣ данныя. Изъ приведеннаго нами мѣста въ Лиеосѣ видно, что соборная клятва на кальвинскія ереси издана была *въ маѣ 1642 года*. Правда, преосв. Макарій не отрицаетъ, что и на Ясскомъ соборѣ 1642 г. занимались подробнымъ опроверженіемъ приписываемаго Лукарису Исповѣданія; но не зависимо отъ другихъ соображеній (нечего было бы подробно разсуждать о кальвинскихъ заблужденіяхъ, если бы онѣ два года тому назадъ подробно были разобраны и соборно осуждены), достаточно замѣтить, что указываемый преос. Макаріемъ списокъ грамоты, *якобы 1640 г.*, есть буквальный переводъ *ооборотнаго опредѣленія 1642 года*, напечатаннаго у Киммеля (Monumenta fidei Ecclesiae Orientalis. Iennae MDCCCL. pag. 417) на греческомъ и латинскомъ языкахъ и въ нашей брошюрѣ—на польскомъ ¹⁾.

¹⁾ Нѣкоторая разница замѣчается только въ подписяхъ подъ соборнымъ опредѣленіемъ въ нашей брошюрѣ и синодальномъ списокѣ (Киммель подписей не приводитъ, хотя и замѣчаетъ о не полномъ ихъ сходствѣ въ разныхъ изданіяхъ); но это зависѣло отъ того, что подписи сдѣланы были не одновременно (добавлялись въ послѣдствіи),—не одновременно также получались въ тѣхъ или другихъ мѣстахъ и самыя копіи съ опредѣленія. Въ списокѣ синодальной библиотекѣ есть уже подписи и П. Могилы (вмѣстѣ съ другими южнорус. іерархами),—чего, разумѣется, не могло быть въ списокѣ посланномъ самому ему отъ патріарха.